

O'ZBEK TILI VA INGLIZ TILIDAGI MAQOLLARNING TIL XUSUSIYATLARI

G'ulomova Mohlaroyim Alijon qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali FTO' O'zbek tili 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tilidagi maqollarning lingvistik xususiyatlari, jumladan leksik-semantik, grammatik-sintaktik, obrazlilik va pragmatik jihatlarini qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz maqollarida sodda va amaliy pragmatizm ustun bo'lsa, o'zbek maqollarida ramziy, poetik va milliy qadriyatlar kuchli ifodalanadi. Maqolada maqollarning madaniy va lingvistik farqlari, ularning tarjima jarayonidagi ahamiyati ham o'rganildi.

Kalit so'zlar: maqol, paremiologiya, lingvistik xususiyatlar, ingliz tili, o'zbek tili, pragmatika, madaniyat

Аннотация: В статье проведен сравнительный анализ лингвистических особенностей английских и узбекских пословиц, включая лексико-семантические, грамматико-синтаксические, образные и прагматические аспекты. Результаты исследования показывают, что английские пословицы характеризуются простотой и практическим прагматизмом, тогда как узбекские пословицы насыщены символизмом, поэтичностью и национальными ценностями. Рассмотрены различия в культурном и лингвистическом аспектах, а также их значение при переводе.

Ключевые слова: пословица, паремология, лингвистические особенности, английский язык, узбекский язык, прагматика, культура

Abstract: This article presents a comparative analysis of the linguistic features of English and Uzbek proverbs, including lexical-semantic, grammatical-syntactic, figurative, and pragmatic aspects. The study shows that English proverbs are characterized by simplicity and practical pragmatism, while Uzbek proverbs are rich in symbolism, poetic expression, and national values. The article also examines cultural and linguistic differences and their significance in the translation process.

Keywords: proverb, paremiology, linguistic features, English language, Uzbek language, pragmatics, culture

Maqollar har bir xalqning ming yillik hayotiy tajribasini, dunyoqarashini, ijtimoiy qadriyatlarini va ma'naviy merosini mujassamlashtirgan qisqa, lo'nda va mazmunan teran birliklardir. Ular xalq og'zaki ijodining eng qadimiy va eng barqaror shakllaridan biri bo'lib, har bir jamiyatning til madaniyati, tafakkur shakli va milliy mentaliteti haqida muhim ma'lumot beradi.

Ingliz va o'zbek xalqlari tarixan turli til oilalariga, turli madaniy muhitga mansub bo'lsalar-da, ularning maqollarida insonning hayotiy tajribasi, axloqiy qarashlari va kundalik ehtiyojlari bilan bog'liq ko'plab umumiyliklar mavjud.

Shu bilan birga, har ikki tilning ichki tuzilishi, xalqning dunyoni idrok etishi va qadriyatlar tizimi turlicha bo'lgani sababli, maqollarning leksik-semantik, grammatik va obrazli xususiyatlarida sezilarli farqlar ham ko'zga tashlanadi.

Maqollar lingvokulturologiyaning muhim tadqiqot obyektlaridan biri bo'lib, ularning mazmuni faqat til hodisasi sifatida emas, balki xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, turmush tarzi va ma'naviy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liq holda o'rganiladi.

Ingliz tilidagi maqollar ko'proq amaliy tajriba va individualizmga tayanadigan bo'lsa, o'zbek maqollari ko'proq jamoatchilik, birdamlik, axloqiy tarbiya va milliy qadriyatlarga urg'u beradi. Til tizimidagi farqlar ingliz tilining analitik, o'zbek tilining esa agglutinatив xususiyati maqollar tuzilishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi globallashuv davrida ikki tildagi maqollarni qiyoslash nafaqat lingvistik tadqiqotlar, balki madaniyatlararo kommunikatsiya, tarjima jarayonlari, ta'lim metodikasi va xalqaro muloqotda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz va o'zbek maqollarining til xususiyatlarini o'rganish nafaqat ularning mazmunidagi o'xshash va farqli jihatlarni aniqlash, balki har ikki xalqning madaniy tafakkurini chuqurroq anglash imkonini beradi. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek maqollarining leksik-semantik, grammatik, obrazlilik va pragmatik xususiyatlari keng qamrovda tahlil qilinadi, ularning o'xshashlik va farqlari ilmiy yondashuv asosida izohlanadi. Mazkur tadqiqot natijalari tilshunoslik, tarjimashunoslik va madaniyatshtunoslik bo'yicha olib borilayotgan ilmiy izlanishlarga amaliy yordam berishi bilan ahamiyatlidir.

Ingliz va o'zbek maqollarining leksik-semantik xususiyatlari haqida gaplashamiz. Ingliz va o'zbek maqollarining leksik-semantik xususiyatlari, avvalo, ikki tilning lug'aviy tarkibi, dunyoni tasvirlash usuli va xalqning madaniy qarashlaridan kelib chiqadi. Har ikki tilga mansub maqollar inson hayotining mazmuni, ijtimoiy munosabatlar, axloqiy qadriyatlar va kundalik tajriba bilan bog'liq umumiy g'oyalarni ifodalasa-da, ularning til vositalaridan foydalanishida o'ziga xos jihatlari ko'zga tashlanadi. Ingliz maqollarida semantik mazmunning ixcham, sodda va to'g'ridan-to'g'ri berilishi ko'p uchrasa, o'zbek maqollarida obrazlilik, ramziy ifodalar, milliy urf-odatlarga bog'langan ma'nolar ustunlik qiladi. Ingliz tilidagi maqollar ko'pincha aniq hayotiy vaziyatni sodda leksik birliklar orqali ifodalaydi. Masalan, "Time is money", "Practice makes perfect", "Honesty is the best policy" kabi maqollar murakkab badiiy tasvirlarsiz, amaliy fikr va individual hayotiy tajribaga asoslangan. Bu hol ingliz jamiyatining pragmatik va amaliy tafakkuri bilan bog'liq bo'lib, semantik jihatdan ham ma'lum darajada universallikni ta'minlaydi. Ingliz maqollarida metaforik mazmun mavjud bo'lsa-da, ular ko'proq sodda, hayotiy va lo'nda obrazlar asosida shakllanadi. Masalan, "Don't judge a book by its cover" maqolida ham badiiylilik mavjud, ammo undagi obraz kundalik hayotga yaqin va hammaga tanish. O'zbek maqollarida esa semantik mazmun ko'pincha ramziy ko'lamga ega bo'lib, ma'nolar tashbeh, metafora va milliy dunyoqarash bilan boyitilgan. Masalan, "Yaxshiga yo'liq – omading ochilur", "Tiling bilan tilimni kesma", "Elga bor, eldan qolma" kabi maqollar xalqning tarixiy tajribasi, jamoaviy hayot tarzi va milliy urf-odatlari bilan bog'liq bo'lgan chuqur ma'no qatlamlarini o'zida mujassamlashtiradi. Bundan tashqari, o'zbek maqollarida tabiat, hayvonlar, qishloq xo'jaligi, oila, jamoa kabi semantik maydon juda kuchli aks etadi. Bu esa xalq turmush tarzining asosan dehqonchilik, chorvachilik va jamoaviy hayotga asoslanganini ko'rsatadi.

Leksik-semantik jihatdan sezilarli farqlardan biri bu ikki tildagi maqollarning milliy realiyalar bilan bog'liqligidir. Ingliz maqollarida dengizchilik, savdo, shahar madaniyati, individual mehnat kabi sohalariga doir obrazlar ko'p uchrasa, o'zbek maqollarida esa yerga qarashlilik, tabiat bilan yaqinlik va jamoaviylik bilan bog'liq birliklar ko'p uchraydi. Masalan, ingliz tilida "Smooth sea never made a skilled sailor" maqoli dengizchilik tajribasidan kelib chiqqan bo'lsa, o'zbek tilidagi "Mehnat qilgan odam to'yar, mehnatsiz odam yo'yar" kabi birliklar xalqning agrar madaniyatidan dalolat beradi. Semantik xususiyatlarning yana bir muhim jihati – ijobiy va salbiy bahoning ifodalanishi. Ingliz maqollarida baholash ko'proq neytral va umumiy ko'rinishda bo'lib, individual harakatning natijasiga e'tibor qaratiladi, masalan: "You reap what you sow". O'zbek maqollarida esa baholash ko'proq axloqiy, tarbiyaviy va jamoaviy qiymatga ega: "Yomon bo'lsang yolg'iz qolar, yaxshi bo'lsang elga solar". Bu hol o'zbek xalqining jamoaga sodiqlik, axloqiy poydevor va tarbiya qadriyatlariga urg'u berishidan dalolat beradi. Umuman olganda, ingliz va o'zbek maqollarining leksik-semantik xususiyatlarini solishtirish ular orasida mazmuniy umumiyliklar bo'lishiga qaramay, xalqning dunyoqarashi, madaniy tajribasi va til tizimiga xos farqlar tufayli semantik ifoda doirasida sezilarli tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi. Ingliz maqollarida amaliylik va sodda semantika ustun bo'lsa, o'zbek maqollarida ramziy mazmun, obrazlilik va milliy konnotatsiyalar kuchli namoyon bo'ladi.

Ingliz va o'zbek maqollarining grammatik va sintaktik xususiyatlari haqida gaplashamiz. Ingliz va o'zbek maqollarining grammatik hamda sintaktik tuzilishi o'ziga xos til tizimi, gap qurilishi, morfologik qurilish va xalqning nutq madaniyatiga asoslangan holda shakllanadi. Ingliz tili analitik tuzilishga, o'zbek tili esa agglutinatив xususiyatga ega bo'lgani sababli, maqollarning grammatik ko'rinishi va gap bo'laklari tizimida sezilarli farqlar yuzaga keladi. Shu bilan birga, ikki til maqollarining sintaktik qurilishi ularni shakllantirgan xalqning tafakkur tarzi va nutq an'analarini ham ochib beradi. Ingliz tilidagi maqollar sintaktik jihatdan sodda, to'g'ridan-to'g'ri ma'no berishga yo'naltirilgan va qisqa gap qurilmalari bilan ajralib turadi. Ularning ko'pida S + V + O yoki S + V kabi sodda gap modellaridan foydalaniladi. Masalan, "Time flies", "Knowledge is power", "Failure teaches" kabi maqollar murakkab qo'shimcha vositalarsiz, minimal grammatik birliklar orqali umumiy fikrni ifodalaydi. Ingliz tilida fe'ning o'zgarishlari juda kam, egalik qo'shimchalari yoki kelishik ko'rsatkichlari mavjud emasligi sababli maqollar sintaktik jihatdan qisqa va ixcham bo'lib keladi. Bu hol ingliz jamiyatining nutqda lo'ndalik va aniq fikrlashga intilishi bilan hamohangdir. O'zbek tilidagi maqollar esa morfologik boylikka ega bo'lib, ularda qo'shimchalarning faol qo'llanishi tufayli sintaktik tuzilmalar ko'p hollarda murakkab, obrazli va poetik ifodaga ega. O'zbek tili agglutinatив bo'lgani uchun maqollarda egalik, kelishik, shaxs, daraja, zamon, tasdiq-inkor shakllari keng ishtirok etadi. Masalan, "Ko'p urgan to'q bo'lar, oz urgan och bo'lar", "O'zing bilmagan narsangdan qo'rq", "Yaxshi bilan yursang yetarsan murodga" kabi maqollarda morfologik vositalar sintaktik tuzilmani boyitib, mazmunga ohangdorlik bag'ishlaydi. Bunday maqollar ko'pincha qo'shma gap yoki parallel konstruksiyalar orqali ifodalanadi. Sintaktik xususiyatlar bo'yicha yana bir farq shundaki, ingliz maqollarida antitezali tuzilma nisbatan kamroq uchrasa, o'zbek maqollarida u juda keng tarqalgan. O'zbek tilidagi ko'plab maqollar "qarama-qarshi ma'no

orqali haqiqatni ochish” uslubiga tayanadi: “Yaxshiga yursang yetarsan, yomonga yursang ketarsan”, “Ko’p bilgan emas, ko’p ko’rgan biladi” kabi birliklar bunga yorqin misoldir. Ingliz tilida esa bunday tuzilmalar bor bo’lsa-da, ular ko’proq zamonaviy nutqda uchraydi, masalan: “Easy come, easy go”. Ingliz maqollarida qoliplangan sintaktik modellarning mavjudligi e’tiborga loyiqdir. Maqollar ko’pincha tayyor strukturalarda keladi: “No pain, no gain”, “The more, the better”, “Like father, like son”. Bu konstruksiyalar shaklan sodda, ammo mazmunan kuchli ifodaga ega. O’zbek maqollarida ham qoliplar mavjud, ammo ular ko’proq poetik va ohangdor shaklga ega: “Mehnat qilgan to’yar, mehnatsiz odam yo’yar”, “Odam odamdan a’lo, aql bir-biridan balo”. Grammatik nuqtai nazardan farqlarning yana biri zamon shakllarining qo’llanishida ko’rinadi. Ingliz tilidagi maqollarda fe’llar ko’pincha hozirgi oddiy zamonda kelib, umumiy haqiqatni ifodalaydi: “Practice makes perfect”, “Truth hurts”. O’zbek tilida esa zamon shakllari ko’proq turli qo’shimchalar yordamida beriladi va harakatning davomiyligi yoki umumiyliigi ma’nodagi qo’shimchalar orqali kuchaytiriladi: “Bilganingga emas, qilganingga yaraysan”, “Uzoq yo’l odim bilan bosilar”. Sintaktik jihatdan, ingliz maqollarining ko’pchiligi bir gapli, o’zbek maqollarining esa sezilarli qismi qo’shma gaplidir. O’zbek tilida izohlovchi, sababli, shartli va qarama-qarshi mazmundagi qo’shma gaplar maqollarni mazmunan boyitadi: “Mehnat qilgan odam to’yar, mehnatsizning isi yo’q” kabi misollar bunga dalildir. Umuman olganda, ingliz maqollarining grammatik va sintaktik xususiyatlari sodda, ixcham, minimal til vositalari bilan bayon qilinishi bilan ajralib tursa, o’zbek maqollarida morfologik boylik, ohangdorlik, qo’shma gaplilik, antitezali tuzilmalar va poetik qurilish kuchli namoyon bo’ladi. Bu farqlar ikki xalqning til tabiatini, madaniy an’anasini va nutqiy tafakkurini aks ettiradi.

Ingliz va o’zbek maqollarida obrazlilik va folklor unsurlari haqida gaplashamiz. Ingliz va o’zbek maqollarida obrazlilikning shakllanishi, avvalo, xalqning tarixiy tajribasi, etnik madaniyati, tabiat bilan munosabati va dunyoni idrok etish uslubiga bog’liq. Har bir xalqning turmush tarzi qanday bo’lgan bo’lsa, uning maqollarida aks etgan obrazlar ham shunga mos ravishda shakllangan. Shuning uchun ingliz maqollarida obrazlilik ko’proq kundalik hayot, mehnat, shahar madaniyati va individual tajribaga bog’liq bo’lsa, o’zbek maqollarida obrazlilik xalqning qadimiy dehqonchilik, chorvachilik, an’ana va jamoaviy hayot tarzi bilan chambarchas bog’langan holda namoyon bo’ladi. Ingliz maqollarida ishlatiladigan obrazlar ko’pincha sodda, hammaga tanish va universal xarakterga ega bo’ladi. Masalan, “Don’t cry over spilled milk”, “Every cloud has a silver lining”, “A rolling stone gathers no moss” kabi maqollar kundalik hodisalar, tabiat unsurlari yoki oddiy predmetlar orqali ma’no beradi. Bu obrazlar o’quvchiga murakkab badiiy tasvirlarsiz, bevosita hayotiy voqelik orqali ta’sir ko’rsatadi. Ingliz xalqining tarixiy ravishda dengizchilik, savdo-sotiq, shahar madaniyati va amaliy hayotga moyilligi natijasida ularning maqollarida tabiat hodisalari, dengiz, ob-havo, hayvonlar va mehnat bilan bog’liq obrazlar keng qo’llangan. “Smooth sea never made a skilled sailor” yoki “Make hay while the sun shines” kabi maqollar buning yorqin misolidir. O’zbek maqollarida obrazlilik yanada boy, ramziy va badiiy ifoda kuchliroq bo’ladi. Buning asosiy sababi o’zbek xalqining ko’p asrlik folklor an’anasi, qishloq xo’jaligiga asoslangan turmush tarzi va poetik tafakkurining kuchliligidir. O’zbek maqollarida hayvonlar, tabiat, yer, suv, urug’-aymoq, jamoa, oila, dehqonchilik va mardlik, saxovat, halollik kabi ma’naviy qadriyatlar asosiy obrazlar sifatida

namoyon bo'ladi. Masalan: "Baliq boshidan sasiydi", "Ko'chat egilsa egilar, daraxt egilmas", "Ona yurti — odamning jon yurti" kabi maqollar badiiy ramzlar orqali chuqur ma'no beradi. O'zbek maqollarida obrazlarning ko'pligi xalq og'zaki ijodining rivojlanganligi, folklor tafakkurining barqarorligi bilan bog'liq. Ko'plab maqollar metafora, tashbeh, kinoya va ramziy ma'nolar orqali ifoda etilgan bo'lib, ular tildagi badiiylilikni kuchaytiradi. Misol uchun "Er yigit el uchun tug'ilar" maqolida milliy qahramonlik tushunchasi ramziy ma'no orqali yetkaziladi. Ingliz maqollarida bunday milliy madhiyotga xos obrazlar kamroq uchraydi, chunki ularning maqollari ko'proq amaliy hayotga yo'naltirilgan. Folklor unsurlarining qo'llanishida ham ikki xalq an'analari o'rtasida farqlar mavjud. Ingliz maqollarida folklor motivlari mavjud bo'lsa-da, ular asosan tabiat, mavsumlar, mehnat odatlari va hayvonlarga oid ramzlar orqali namoyon bo'ladi. "The early bird catches the worm" maqoli ingliz xalqining hayvonot olami haqida xalqona tasavvurlarini aks ettiradi. O'zbek maqollarida esa folklor unsurlari yanada chuqurroq va ko'p qatlamli bo'lib, urf-odatlar, qadriyatlar, ota-ona hurmati, jamiyat va oila konsepsiyasi keng ifodalangan. Masalan, "Otangga qarab o'g'lingni ol" yoki "Ona bir dunyo, bola bir guliston" kabi maqollar o'zbek xalqining ma'naviy dunyosidagi oila institutining beqiyos ahamiyatini aks ettiradi. Ingliz va o'zbek maqollarida obrazlarning tanlanishidagi farqlardan yana biri individualizm va jamoaviylikning tilga ta'siridir. Ingliz maqollarida ko'proq individual harakat, shaxsiy muvaffaqiyat, mustaqillik obrazlari qo'llanadi: "God helps those who help themselves". O'zbek maqollarida esa jamoaga sodiqlik, birlik va hamjihatlik aks etuvchi obrazlar ustunlik qiladi: "Birlik bo'lsa — yengilmas kuch", "El bilan yurilsa, yo'l uzaq emas". Umuman olganda, ingliz va o'zbek maqollaridagi obrazlilik va folklor unsurlarini taqqoslash ikki xalqning tarixiy tajribasi, madaniy qadriyatlari, dunyoni idrok etish tarzi va nutqiy tafakkurini aniqlashga yordam beradi. Ingliz maqollarida sodda, hayotiy va universal obrazlar ko'p uchrasa, o'zbek maqollarida ramziy, poetik va milliy ruhga boy obrazlar yetakchi o'rinda turadi. Bu esa har ikki tilning madaniy boyligini chuqur qiyoslab o'rganish uchun muhim ilmiy asos yaratadi.

Ingliz va o'zbek maqollarining pragmatik va madaniy xususiyatlari haqida ko'rib chiqamiz. Maqollar nafaqat lingvistik, balki pragmatik jihatdan ham ahamiyatli birliklardir. Ular so'zlashuvda, nutqda axloqiy, tarbiyaviy va madaniy qadriyatlarni ifodalash vositasi sifatida xizmat qiladi. Ingliz va o'zbek maqollarida pragmatik xususiyatlar xalqning nutq madaniyati, ijtimoiy normasi va madaniy qadriyatlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular o'quvchiga ma'lum bir harakatni tavsiya qilish, ogohlantirish yoki ibrat berish maqsadida ishlatiladi. Ingliz maqollarining pragmatik xususiyati ko'pincha individual harakat, shaxsiy mas'uliyat va amaliy maslahatlar bilan bog'liq. Masalan, "Actions speak louder than words" yoki "Don't put all your eggs in one basket" kabi maqollar tinglovchini o'z harakatlariga mas'uliyat bilan yondashishga chaqiradi. Bu maqollar kontekstdan kelib chiqqan holda aniq, sodda va to'g'ridan-to'g'ri pragmatik effekt beradi. Ingliz maqollarida shuningdek, ijobiy yoki salbiy baholash ko'pincha neytral, umumiy haqiqatni aks ettiruvchi shaklda ifodalanadi, bu esa xalqning individualizm va pragmatizmga asoslangan madaniy qadriyatini ko'rsatadi. O'zbek maqollarida esa pragmatik xususiyatlar ko'proq jamoaviy qadriyatlar, axloqiy normalar va tarbiyaviy maslahatlar bilan bog'liq. Masalan, "El bilan yurilsa, yo'l uzoq emas" yoki "Yomon bo'lsang yolg'iz qolar, yaxshi bo'lsang elga solar" kabi

maqollar tinglovchiga jamoaga sodiq bo'lish, yaxshi xulq-atvorni saqlash va axloqiy me'yorlarga rioya qilishni tavsiya qiladi. O'zbek maqollarining pragmatik kuchi ularning xalq ma'naviyati, urf-odatlar va milliy tafakkur bilan bog'liq ramziy obrazlarida mujassamlashgan. Madaniy xususiyatlar jihatidan ham farqlar aniq ko'zga tashlanadi. Ingliz maqollarida tabiat, ishbilarmonlik, individual mehnat, vaqtni samarali ishlatish kabi madaniy elementlar keng aks etadi. O'zbek maqollarida esa xalqning tarixiy tajribasi, jamoaviy hayot, ota-ona hurmati, tabiat bilan uyg'unlik va ijtimoiy axloqiy qadriyatlar kuchli aks ettiriladi. Masalan, "Baliq boshidan sasiydi" yoki "Ona yurt — jon yurt" kabi maqollar nafaqat og'zaki maslahat, balki milliy ongni shakllantirish vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Shuningdek, maqollarning pragmatik qo'llanishi kontekstga bog'liq bo'lib, ularning samaradorligi tinglovchining madaniy tajribasi va til madaniyatiga qanchalik moslashganiga bog'liq. Ingliz tilidagi maqollar globallashuv sharoitida ko'p madaniyatlar uchun universal maslahat sifatida tushunilsa, o'zbek maqollari milliy kontekstni bilgan tinglovchilar uchun yanada boy pragmatik mazmunni beradi. Umuman olganda, ingliz va o'zbek maqollarining pragmatik va madaniy xususiyatlarini solishtirish ularning foydalanuvchilarga ta'sir mexanizmini, xalqning axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarini, shuningdek madaniyatlararo tafovutlarni chuqurroq anglash imkonini beradi. Ingliz maqollarida pragmatizm va individualizm ustun bo'lsa, o'zbek maqollarida axloqiy tarbiya, jamoaviy qadriyatlar va milliy an'analar asosiy o'rin egallaydi.

HULOSA VA TAVSIYALAR. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek maqollarining til xususiyatlari keng qamrovda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, har ikki tilning maqollari xalqning tarixiy tajribasi, ijtimoiy qadriyatlari va madaniy dunyoqarashini aks ettiradi, ammo leksik-semantik, grammatik-sintaktik, obrazlilik va pragmatik jihatlarida sezilarli farqlar mavjud. Ingliz maqollarida sodda, lo'nda va amaliy pragmatizm ustun bo'lsa, o'zbek maqollarida ramziy, poetik va milliy qadriyatlar kuchli ifodalanadi. Leksik-semantik tahlil shuni ko'rsatdiki, ingliz maqollarida kundalik hayot va individual tajriba obrazlari ko'p ishlatiladi, o'zbek maqollarida esa tabiat, hayvonot, oila va jamoaviy qadriyatlar ramziy obrazlar orqali yetkaziladi. Grammatik va sintaktik jihatlarida ingliz maqollari ixcham, sodda gap tuzilishiga ega bo'lsa, o'zbek maqollarida morfologik boylik, qo'shma gaplar va antitezali tuzilmalarning ko'pligi ularni boyitadi. Obrazlilik va folklor unsurlari ingliz maqollarida universal va hayotiy bo'lsa, o'zbek maqollarida milliy ruh, poetik ohang va folklor qatlamlari kuchli namoyon bo'ladi. Pragmatik va madaniy xususiyatlar esa ingliz maqollarida individualizm va amaliy maslahatga, o'zbek maqollarida esa axloqiy tarbiya va jamoaviy qadriyatlarga yo'naltirilganligini ko'rsatadi.

Tavsiya va ilmiy xulosalar: 1. Ingliz va o'zbek maqollarini tarjima qilayotganda ularning milliy, madaniy va pragmatik kontekstini hisobga olish zarur. Bu tarjimaning aniq va mazmunli bo'lishini ta'minlaydi.

2. Tilshunoslik va tarjimashunoslik sohasida maqollarning leksik-semantik va grammatik xususiyatlarini chuqur o'rganish, madaniyatlararo kommunikatsiyada xatoliklarni kamaytiradi.

3. Ta'lim jarayonida ingliz va o'zbek maqollarini o'quvchilarga solishtirma tarzda o'rgatish, ular orqali xalqning dunyoqarashi va axloqiy qadriyatlarini tushuntirish samarali bo'ladi.

4. Maqollarni zamonaviy kommunikatsiya vositalarida (media, internet, elektron darsliklar) qo'llash, ularning madaniy meros sifatidagi ahamiyatini oshiradi va xalqaro muloqotda milliy ruhni saqlashga yordam beradi.

5. Kelgusida maqollarning lingvistik, pragmatik va madaniy xususiyatlarini qo'llagan holda ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish, ularning tarjima metodikasi va pedagogik qo'llanmasini ishlab chiqish tavsiya etiladi. Shu tarzda ingliz va o'zbek maqollarini qiyosiy o'rganish nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatshunoslik, tarjima va ta'lim sohalarida ham amaliy va nazariy ahamiyatga ega ekanligi ilmiy jihatdan tasdiqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azizov, B. (2015). O'zbek xalq maqollari va ularning til xususiyatlari. Toshkent: Fan, 1-156-bet.
2. Karimov, S. (2018). Til va madaniyat: paremiologik tadqiqotlar. Toshkent: Universitet nashriyoti, 12-148-bet.
3. Qodirov, N. (2016). Ingliz maqollari va ularning lingvistik tahlili. Toshkent: Fan va texnologiya, 5-132-bet.
4. Smith, J. (2010). English Proverbs and Their Cultural Meanings. London: Routledge, 23-175-bet.
5. Brown, L. (2012). Pragmatics and Proverbs in English. New York: Cambridge University Press, 45-160-bet.
6. Islomov, A. (2017). Maqol va matalarning semantik, grammatik va pragmatik xususiyatlari. Toshkent: Til va adabiyot nashriyoti, 9-142-bet.
7. Thompson, R. (2011). Comparative Study of Proverbs in English and Other Languages. Oxford: Oxford University Press, 30-180-bet.